

ЉУДИ НИСУ ПТИЦЕ

Још једна селидба. Тако већ годинама. Кажу да у једном тренутку престане да се броји, да престане да буде битно, да се заборави, да се саживи. Не знам постоји ли тај тренутак и коме је он донео добро, подстанарима сигурно не, иако има оних који тврде да нерешено стамбено питање уноси динамику у живот, узбуђење. То су најчешће они који о туђим несигурним животима паламуде из својих сигурних, а кад то неко покуша да им каже, они гракну, груну, залауфају се очи да изваде.

Овај стан је у згради која је изграђена 1947. године, то сам сазнао прве вечери кад сам се уселио. Тај податак није ми био ни познат ни видљив, на згради не постоји никаква плоча. Та је зграда заправо једна врло неугледна зграда, сва некако правоугаоникасто монотона, фасада јој је окречена у окер, благо храпава, као нервозном мистријом да је полирана. То је претпоследња зграда у улици која се од Трга републике наставља према кеју. Дакле, улица у добром крају, у центру. Стан је на четвртом спрату, последњем, који се води као трећи, јер оно што је први спрат заправо није први, већ високо приземље. Кад сам након усплахиреног позива на број из огласника дошао да га погледам агент је то више пута нагласио: *То је високо приземље*, рекао је значајно ме погледавши као да је у питању једна од најважнијих истина коју морам знати. Мене је више бринуло да ли ћемо се договорити око депозита. На сваком спрату само су по два стана, што је укупно осам станова, исто колико је било и у згради у Маршала Тита 15А, у којој смо живели од 1992. и у којој је био двоипособан стан, 78 квадрата, наш стан, приземље, с две терасе које су гледале на ту Улицу маршала Тита. Као дете нисам разликовао реч маршала од речи маршрута. Тек неколико година касније схватио сам да је у питању маршал. Међутим, то више није било битно. Ова зграда која налази се између Трга републике и Београдског кеја претпоследња је зграда у низу. Да је саграђена 1947. сазнајем те прве вечери од комшинице из стана испод. На вратима пише само Ружица. Позвоним. Отвара средовечна жена с наочарима. Таман да изустим поздравну реченицу, она ме прекине и каже: *Уђи, хајде, изволи*. Стан је потпуно идентичан ономе у којем ћу живети: пространи ходник из којег се иде у малу собу, велику собу, кухињу с балконом и купатило с WC-ом. Распоред је добар, стану и покућство и људи а да се не гурaju, што кад је у питању већина нових станова није случај, јер код већине нових станова изгубио се дневни боравак, а о радној соби више нема ни говора. Нови станови намењени тзв. обичним људима врло су необични, склепани и скучени, некако смандрљани, као да у њима треба само да се преспава, ако сан може да дође на очи.

Дакле, Ружица. Ружица је можда пасионирана љубитељка уља на платну и разних других слика, то закључујем јер на зиду готово да нема слободног места, слике су

начичкане посвуда. Кажу да је тако и у кући једне Вере Матовић на Дедињу, али код Вере нисам био, па то не могу да тврдим. Ружица ме посада за мали трпезаријски сто и нуди пићем. Љубазно одбијам, кажем да сам дошао да се упознамо, живећу у стану изнад. Она ме на то пита: *Јеси ли можда ђроїрамер?* Изненађен питањем само одговорим да нисам, на шта она констатује да је то права штета, јер је то сјајно занимање. Пита ме чиме се бавим, ја јој кажем текстом, она на то само одмахне руком и понови: *Каква шїеїа*. Убрзо ми каже годину рођења зграде, али да она ту живи тек последњих 25 година. Не знам како да се поставим према тој информацији. Дода да су сви који ту живе „све сам фини свет“, и да се нада да ја нећу нарушити ту хармонију. Онда ме пита да ли је у реду да сад одемо до мог стана, волела би да види како сам га наместио. Кажем да је то сасвим у реду и запутимо се спрат више. Ружица је прилично хитра и весела, тако бар помислим у том тренутку. Кад смо ушли, она фуриозно прође кроз све просторије, стане испред огледала у ходнику, онда опет уђе у WC, гледа унаоколо као да нешто тражи. Заустим да је питам о чему се ради, али ме она предухитри: *Ово оїлегало... їомери їа, обавезно. И даска од WC шоље мора биїи сїушїена, немој да се изїраш с їим!* Схвативши да је нисам најбоље разумео дода: *Ја сам сїручњак за фенї шуи, добра їи је енерїја у їросїору, само їо оїлегало и даска од WC шоље!* Изговори то значајно ме погледавши и испруживши кажипрст десне руке. Климнем главом из најдубље захвалности и кажем да ћу водити рачуна о томе. *Иначе їи је све како їреба и вїгећеш – овде је дивно живеїи, зїрага је одлична, иако је из 1947.* То каже и оде без поздрава.

Пре него што сам легао на мадрац који сам пренео из претходног стана, два пута сам проверио је ли даска на WC шољи спуштена. Те сам ноћи замишљао прве станаре те 1947, њихове животе првих послератних година, шта су уписали а шта исписали с ове адресе, јесу ли то били добри људи или олош. Замишљао сам поглед с прозора, на Дунав и тврђаву, тиху патњу свих који у овај град дођу само туристички. И полако тонуо у сан ведре новембарске ноћи.

Мали балкон, на који се излази из кухиње и који гледа на двориште, окупирани су голубови. Испрва нисам обраћао превише пажње на њих, изгледали су ми исто, сви су исти, али онда сам почео да примећујем детаље. Нису сви исти. На мој балкон долази једна голубија породица, мајка је сива, отац бео. Мајка је храбра, отац плашљив. Мајка је снела два јајета у саксију. Лежали су на њима на смену, отац и мајка. Пратио сам њихову динамику данима. Онда су се из јаја излегли птићи, деца. Деца су ружна, изразито ружна, покупила су најружније од оца и мајке. Има такве деце, спој најгорих особина и најружнијих црта лица својих родитеља. Кад се роде, сви их гледају благонаклоно, смеше им се, тој деци а не голубовима, исколаче очи, стану да тресу главом, неки почну да гугучу. Има оних који се почешу по гузици или пљуну три пута, пу-пу-пу, да не урекну то мало ружно биће испред себе. Има ружне деце која израсту у лепе људе. Голубове не дирам, пустио сам да ми уђу у живот. Балкон је сад њихов, ја само повремено изађем да састружем говна. Не боје ме се. Можда ће једног дана почети да слећу на мене, на моју главу и рамена, можда ћу завршити у неком чланку, рубрици о занимљивостима, неки заврше и у црној хроници. Или у роману, као Јулија Амати,

која је радила као главна медицинска сестра на Одељењу психијатрије Београдске клиничке болнице, на којем је радио и Андреас Бан, који одмах на почетку другог романа у којем је главни лик каже: *Наравно да се нисам убио*. Наслов тог романа је *EEG*.

Док смо живели у Улици маршала Тита 15А на тавану је било много голубова. Ми, деца из комшилука, кришом бисмо се пењали на таван, долазили до малих гнезда, штаповима терали очеве и мајке голубове и онда бацали јаја. Некад бисмо бацали и мале птиће, розикасте и тихе. Победоносно бисмо се враћали у двориште, верујући да смо урадили праву ствар. Родитељи би нам говорили да су голубови прљаве птице и да преносе болести. Мрзели смо голубове. Једна баба из комшилука би их клала и од њиховог меса накувавала супе, које ја никад нисам пробао, јер ја сам се на голубове гадио. Та је баба живела преко деведесет година. Доста о голубовима.

Јутро након прве ноћи на новој адреси с прозора видим Дом армије, децје бето-нирано игралиште и парк за псе. То с парком за псе ме посебно весели. Између Дома армије и тог парка који заправо је паркић, то је један изузетно мален комад ливаде с два дрвета, дакле између тог комада ливаде и леђа Дома армије као глиста простире се кућица, ниска, покривена салонит плочама које опасне су, канцерогене, њихова микропрашина увлачи се у плућа па ту онда ревносно рује док особа не схвати да у питању није обичан кашаљ, већ можда смрт која само што није. Те салонит плоче имале су многе куће у годинама које неки називају безбрижним детињством, ја само детињством. Салонит плочама покривани су објекти за живот људи, али и разне шупе, свињци и кокошињци. Ваљда су те плоче биле потпуни хит у златним годинама југословенског социјализма. Тада се није знало за микропрашину која креће у своју мисију кад плоче почну да се распадају, за азбестне нити, из кроцидолита, „плавог азбеста“, који је код нас престао да се користи крајем осамдесетих година прошлог века. Од опасних прашина крајем тих безбрижних година зна се само за чернобиљску прашину, као да та прашина најавила је да ће се у прах ускоро претворити скоро све што људи могли су и нису могли да замисле. Много година након чернобиљске прашине има људи који без престанка понављају да од оних салонит плоча и разних других плоча тих година није могло да се живи, да су то биле страшне године, језиве, мучне, мрачне и утамничене године, и да, на концу, и тај Чернобиљ није био ништа друго до последица тог система, који неки називају комунистички, а неки социјалистички, мислећи да се ради о истом, а не ради се. Они те своје истине у које су поверовали верглају до унедоглед, понављају, не удубљују се, јер за удубљивање потребан је мозак, некад и напор, а постоје и чињенице које проверљиве су, постоје документи, а постојала су и сећања у главама тих који верглају, али та су сећања убијена маљем и зато-мљена дубоко у тмину тих простора, њихових, менталних.

Чернобиљ ми је једна од највећих фасцинација. Јако често, пречесто, спомињем чернобиљску прашину, чернобиљске смрти, чернобиљске животе и чернобиљске птице за које кажу да су међу најдивнијим птицама, да њихов пој незамисливо је очаравајући, у тој тишини чернобиљске шуме која се шири. Има птица са смањеним мозгом, пет посто мањим од мозга других птица које не живе близу Чернобиља, тврде неки научници, и да им је зато когнитивна способност смањена, али да има и оних

које су се адаптирале на радијацију и цвркућу на сав глас, тврде. Научници такође тврде да су честице чернобилске смрти, које су кренуле тог 26. априла 1986. дошле и до делова Мађарске и Румуније. Једна докторка са Института за мајку и дете на Новом Београду тврди да је чернобилска прашина падала и по деци у деловима тадашње земље који су се граничили с Мађарском и Румунијом, дакле и по улицама Ивана Милутиновића, Саве Ковачевића, 13. јула и Маршала Тита. Светлуцаве честице те прашине носим и данас.

Док сам живео у кварту транзиционих губитника, некадашњем радничком насељу „иза пруге“, голубове готово да нисам примећивао, или их тамо није ни било. Примећивао сам светлуцаве брезе у априлу, нежнозелене, грмове зове и један стари орах на самом ободу града. Он ме је редовно подсећао на једну пријатељицу с приморја, њену опсесију и тим приморјем и континентом, Дунавом, градовима и људима, подсећао ме је на њену идеју да треба ићи и где год је то могуће: садити дрвеће, али не било какво, већ баш орахе, вишње, трешње, и све оно што даје плод, што би људи могли убрати и појести. *Зар ѿо не би било чудесно*, говорила би ми, *замисли да ѿролазимо улицама и беремо ѿлодове, да ѿлога има за све, да не морамо све, баш све, куѿоваѿи. То је хумано*, одговарао бих јој некако немушто, тупаво, не могавши заправо да замислим такав град. Њена кућица је малена, једва приметна, изнад хриди. Око ње расте мирта, расту алоје и агаве, и рузмарин, а кроз ђардин протрчавају мачке, жилаве и дивље. Док оне протрчавају, моја пријатељица седи у том ђардину с књигом поезије Станиславе Николић Арас, *ѿонекад живим живоѿѿом јаѿанске бабе*, каже пеникиња, и не обазире се на њих, те мачке, или гледа ка пучини, у одблесак сунца што дере у универзум. Или у малој соби, у тој својој кућици, у мртву уру – дуби на глави.

(одломак из рукописа)